

OREKATZEN: LANEKO EUSKARAZ ARITZEKO BALIABIDE LAGUNGARRIAK ETA JARRERAK

Imanol Azkue
(Elhuyar Aholkularitza)

Aurkibidea

1. ELHUYAR AHOLKULARITZAREN AURKEZPENA

2. “LANEKO EUSKARA” IKASTAROAK

3. OREKATZEN: JUSTIZIA SAILAREN PROIEKTUA

3.1. Justizia Saila

3.2. *Orekatzen* proiektua

3.3. Zenbait adibide

3.3.1. *Hitzak sortzen*

3.3.2. *Motibazioa lantzen*

3.4. *Orekatzen* non eta nola

1. ELHUYAR AHOLKULARITZAREN AURKEZPENA

[Elhuyar Aholkularitza](#) lan-mundua euskalduntzeko ahaleginetan sortu zen Elhuyarren baitan, 1992an, eta gaur egun ere euskara da gure lanaren ardatz eta gai nagusia. Hala ere, pixkanaka lan-esparrua zabaltzen ari gara: parte hartzeko planak, genero-berdintasuna, hezkuntza, motibazioa, hirigintza, gazteak... Jendearekin egiten dugu lan, parte-hartzea errazten edo eragiten duen metodologiarekin.

Gure egoitza nagusia Usurbilen dago, baina Bizkaian ere badaukagu bulegoa, Durangon, Landako Elkartegian.

Guztira 27 lankide ari gara lanean, 20 emakumezko eta 7 gizonezko, diziplina anitzeko lantaldeetan antolatuta.

2. “LANEKO EUSKARA” IKASTAROAK

Elhuyar Aholkularitzak urte asko daramatza langileak euskaraz trebatzeko euskara-ikastaroak ematen, euskara-planen barruan, bai lan-munduan, bai udal edo udalerrietakoetan,

euskalduntze-prozesu arrunta edo ohikoa iristen ez den lekuetara iritsi nahian. Izan ere, enpresetako edo udaletako langileetako asko euskaldunak dira, ikasketak euskaraz eginak ere bai, baina hainbat faktore direla medio, ez zaie erraza egiten euskaraz aritzea lanean eta laguntza osagarria behar dute, euskaraz trebatzeko ikastaroak. Ikastaro berezi horiei “**Laneko Euskara**” deitzen diegu.

Normalean, ikastaro horiek **talde homogeenotzat** izaten dira, antzeko lanak eta eginkizunak dauzkaten langileentzat, laneko funtzioen arabera elkartuta: udal-administrariak, aurrezki-kutxetako langile edota gestoreak, unibertsitateko atezainak, Osakidetza harreragileak, lantegietako esku-langileak, informatikariak... Langileen perfila, eginkizunak eta interesak nolakoak, ikastaroaren ezaugarriak eta edukia halakoak izan ohi dira, baita iraupena eta intentsitatea ere.

Ikastaro horietan ikusi dugunez, langileentzat **zailtasun handienetako bat**, ustez, **terminologia** izan ohi da, hau da, lanbide jakin bateko edo funtzio jakin batzuetarako hizkera berezitua. Gaztelaniazkoa ederki ezagutzen eta erabiltzen dute, ohituta daude, baina euskarazkoa arrotz eta zaila egiten zaie, eta batzuek, gainera, oztopo gaindiezintzat daukate.

Horregatik, “Laneko Euskara” ikastarootan **ahalegin berezia egiten dugu hiztegi edo terminoak lantzen**, hainbesteko oztopoa izan ez dadin, edo ustezko beldur hori uxatzeko. Ikastarootan bereziki lantzen dugu hiztegia; adibidez, langile bakoitzak bere hiztegia osatzen du: egunez egun, bai saioan bertan, baita saioetatik kanpo (lantokian) ere, euskaraz ezagutzen ez dituen eta erabili beharko lituzkeen hitzak jasotzen ditu, eta horiek gero etengabe lantzen ditugu, ariketen eta jolasen bidez.

“Laneko Euskara” ikastaro horiei esker eta horietan oinarrituta, **bestelako lan osagarri batzuk ere egin ditugu**, material berezia sortzeko, betiere langileei baliabide lagungarriak eman nahian. Adibidez, hor daude eskuliburuak: “kutxan euskaraz” (kutxarentzat), “Merkataritzan euskaraz”, [Enpresan euskaraz](#) (enpresei euskaraz lan egiten laguntzeko), [LABen euskaraz](#) (LAB sindikatuarentzat), [AZPidazki](#) (EHUko Administrazio eta Zerbitzuetako langileentzat), [Atezainok euskaraz](#) (EHUko atezaintzat)... Horietako askotan, gainera, hiztegitxoak ere txertatu ditugu, arlo edo eginkizun horietan gehien erabiltzen diren hitz, esamolde edo esaldiekin.

Gure eguneroko lanean eta trebakuntza-saioetan ikusi ahal izan dugunez, ordea, hori guztia ez da nahikoa. Ikastarootan ikusitakoa eta ikasitakoa gero lanean erabili ezean, alfer-alferrikakoa da ahalegina, eta, horregatik, **ikastaroetan garrantzi handia ematen diogu motibazioari eta jarrerak lantzeari**: bakoitzak bere errealitateari eta inguruari begiratuta, jarrerak aztertuta, konpromiso txiki batzuetatik abiatuta progresiboki urratsak egitea

euskararen erabileran. Gehienetan, euskaraz ez egiteko hainbat arrazoi eman ohi dituzte langileek, beste leku edo egoera askotan ere azaltzen direnak: segurtasunik eza, hanka sartzeko beldurra, lana bikoiztea, errekonozimendurik eza... Arrazoi horiek propio aztertuta eta landuta, aurre egiten ahalegintzen gara, jarreretan eta motibazioan eragiten saiatzen gara.

Laneko eskarmentuak erakutsi digunez, langileei tresnak eman behar dizkiegu euskaraz lan egiteko, eta horiek erabiltzen irakatsi behar diegu, trebatu, baina, horrekin batera, komenigarria da aldi berean jarreretan ere eragitea, euskara erabil dezaten motibatzea. Horregatik, “Laneko Euskara” ikastaroen eta material berezien bidez hizkuntza-edukiak lantzen ditugu, baina aldi berean jarrerei eta motibazioari ere garrantzi berezia ematen diegu.

3. OREKATZEN: JUSTIZIA SAILAREN PROIEKTUA

Gure azken proiektuetako bat *Orekatzen* da eta Eusko Jaurlaritzako Justizia Sailarentzat egin dugu.

Orekatzen izenpean **hamar unitate didaktiko** daude bilduta, Justiziako lanbide jakin batzuetako langileek (agiriak-eta bideratzen dituztenek: agenteek, ofizialek eta laguntzaileek, batez ere) **testuak euskaraz idaztean dauzkaten zailtasun edo oztopoetan laguntzeko** eta horiei aurre egiten trebatzeko.

3.1. Justizia Saila

Zuzenbidearen edo Justiziaren arloetan, aspalditik daude abian hainbat ahalegin edo proiektu euskarak bere tokia har dezan, bai barrura begira (langileen trebakuntza, baliabideak...), baita kanpora begira ere (batez ere herritarren hizkuntza-eskubideak bermatzeko). Terminologia-arloan ere lan handia eginda dago, eta **Justizia Sailak baliabide ugari dauka jarrita euskaraz lan egiten laguntzeko**, materialak (itzulpen-memoriak, ereduak, hiztegiak...) zein giza baliabideak (itzultzaileak, teknikariak, trebatzaileak...). Baliabideetako asko justizia.net web gunean daude bilduta, [Euskararen Txokoan](#).

Baliabideei dagokienez, Justizia Sailak laster erabilgarri izango du **JustiziaBat aplikazioa**, asko errepikatzen diren edo oso antzekoak diren idatzi-motak ekoizteko; aplikazio horri esker, denbora eta ahalegina aurreratuko dira, datuak behin bakarrik sartuta aplikazioak ele bietan (euskaraz eta gaztelaniaz) aterako baititu idatziak. Beraz, neurri batean dezente erraztuko da agiriak ele bietan bideratu behar dituztenen lana.

Aplikazio horren jardun-eremutik kanpo geratu dira, ordea, beste idatzi asko, “jardun libre” edo “**testu libre**” izenekoak, hau da, aurreikusten oso zailak eta nolabait bakarrak direnak, sortzeko aparteko lana eskatzen dutenak. Adibidez, herritar batek epaitegian deklaratu behar

badu, **ezin da aurreikusi edo jakin** zer adieraziko duen deklarazioan, zer hitz edo nola esango dituen. Deklarazioetako idatziek badituzte esaldi eta zati batzuk behin eta berriz errepikatzen direnak, egitura jakin bat badago, baina deklarazioko mamari dagokionez, ezin da aurreikusi zer esango duen herritarrak.

Justizia Saileko hizkuntza-teknikariek ikusi zuten komeni zela laguntza ematea Justiziako langileei “testu libre” horiek euskaraz ere emateko, eta laguntzetako bat izan zitekeela berariazko trebakuntza ematea, **eginkizun horietan trebatzeko berariazko materialaren bidez**. Horrela sortu zen gero *Orekatzen* izena hartuko zuen proiektua.

3.2. *Orekatzen* proiektua

Beraz, hasierako asmoa zen unitate didaktiko batzuk sortzea, Justiziako langile batzuk eginkizun batzuetan trebatzeko, eta horretarako Elhuyar Aholkularitza kontratatu zuen Justizia Sailak.

Proiektua abian jarri genuenean, hiru fase nagusi bereizi genituen:

- **Dokumentazioa aztertu:** “testu libreak” aztertu eta horietan azaltzen ziren zailtasunak, oztopoak... aurreikusi. Halaber, inkesta baten eta elkarrizketen bidez langileen eta teknikarien iritziak ere jaso genituen (arazoak, kezkak, espektatibak, nolako materiala nahiko luketen...).
- **Unitate didaktikoak diseinatu eta gauzatu:** edukiak aukeratu, gaiak bereizi, materiala egituratu, idatzi...
- **Unitateak probatu:** langile batzuei erakutsi eta baliagarriak zirela egiaztatu.

Materiala aztertzeke orduan, oso lagungarria izan zen Justiziako hizkuntza-teknikariek aurretik eginda zeukaten lana. Izan ere, langileek ekoiztutako guztia jasota zeukaten, baita dokumentu-mota bakoitza non eta zenbateko maiztasunarekin erabiltzen zen ere; material guztia esku-eskura eman ziguten aztertzeke. Horrela, ikusi genuen testu gehien-gehienak gaztelania hutsean egiten zirela, salbuespenak salbuespen, eta, horregatik, etengabe ariketa hau egin behar izan genuen: testu horiek euskaraz jartzen ahalegindu, langileek zer zailtasun edo oztopo izango lituzketen imajinatzeke.

Materiala aztertuta, hainbat ondorio atera genituen, nagusietako bat hauxe: **hizkuntza aldetik, ez zegoen zailtasun berezirik**, lehendik identifikatuta ez zegoenik (lokuzioak, hiztegia, zehar-estiloa, inpersonala...); horietako gehienak ez ziren berriak eta lehendik ere aztertuta edo landuta zeuden (adibidez, IVAPek lan handia eginda dauka). Hasierako urrats

hartan, halaber, erabaki batzuk ere hartu behar izan genituen, horietako bat ondorengoa: **unitate didaktikoak langaiaren (edo hizkuntza-edukien edo -zailtasunen) arabera antolatzea**, eta ez dokumentu-motaren arabera; hau da, unitatea ez genuen sortuko “deklarazioa” edo “agerraldia” dokumentuak lantzeko, baizik eta agiri horietako zailtasunak (edo hizkuntza-edukiak) lantzeko: besteen esanak nola eman (zehar-estiloa, zuzenekoa, inpersonala...), datuak nola adierazi (izen-abizenak, helbidea, data, zenbakiak...) eta abar.

Horrela, materialaren hezurdura gauzatu genuen eta 10 unitate didaktiko proposatu genituen:

- *Aditza aditzen*
- *Antzekoak bereizten*
- *Baliabideak baliatzen*
- *Besteenak jasotzen*
- *Datuak erabiltzen*
- *Hitzak sortzen*
- *Idazten ikasten*
- *Itzultzen hasten*
- *Lokuzioak euskaratzen*
- *Motibazioa lantzen*

Izenburuetan ikus daitekeenez, ahalegindu ginen unitateen mamia edo **edukia bi hitzetan** laburbiltzen: *Aditza aditzen* unitatean aditza lantzen da (aditzaren osagaiak, denbora...), *Antzekoak bereizten* unitatean antzeko edukiak landu genituen (adibidez, “haren” eta “bere”, “ere”, denborazkoak...), *Baliabideak baliatzen* unitatea Justizia Sailak euskaraz lan egiteko daukan baliabideak erakusteko edo horietan trebatzeko da... Halaber, orduan erabaki genuen zein izango zen unitate guztiei batasuna emango zien izenburua eta irudia: ***Orekatzen***, **nolabait adierazteko unitateon bidez oreka bilatu nahi genuela**, euskara eta gaztelania berdin erabiltzea nahi genuela lanean; horregatik, hain zuzen ere, *Orekatzen* izenaren “t” letran balantza bat dago irudikatuta, eta alde banatan bi hizkuntzak (euskara eta gaztelania) maila beran.

Unitateei dagokienez, labur bada ere, komeni da **beste ezaugarri batzuk** ere adieraztea:

- **Bakarka zein taldean** lantzeko prestatuta daude.
- **Independenteak** dira, edozein ordenatan landu daitezke, beharren edo nahien arabera. **Ez dira progresiboak** edo errazenetik zailenerakoak.

